

EDINOST

Glasilov slovenskega političnega društva za Primorsko.

* v edinstvi je moč.

„EDINOST“ izhaja vsako sredo; cena za vse leto je 4 gl. 40 kr., za polu leta 2 gl. 30 kr., za četrt leta 1 gl. 20 kr. — Za oznanila, kakor tudi za poslanice se plačuje za navadno četiristopno vrsto: 12 kr. če se tiska 1 krat, 10, če se tiska 2 krat, 8 če se tiska 3 krat. Za večje črke po prostoru. Pri večkratnem tiskanju je cena v primeri manjša.

Naročnina in vsa druga naj se pošilja upravnštvu (Via delle poste, Casa Hirschel, N. 10 A, I. piano) — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Posamezne številke se dobivajo po 10 kr. v raznih trafikah po mestu.

Velik udarec ustavakom.

Nič ni zadnje dni centralistov tako hudo zadelo, kakor Kronawetterov govor, katerega smo uže zadnjč mimogredč omenili. Na Dunaji je zbudil toliko pozornosti, da vse ljudstvo o njem govori. Časniki, katere najbolj berč Dunajčanje, pritrjujejo Kronawetterovim besedam i za njim pripovedujejo, kako so ustavaki ljudstvo varali. Ti ljudje so s tem na Dunaji izgubili svojo »glorijo« in tedaj ne bodo mogli poudarjati, da so res oni pravi zastopniki avstrijskega nemškega ljudstva, ker so bili v središču Femštva, v prestolnem mestu tako grdo tepeni.

Da bodo čestiti naši bralci znali, kako ostro je dunajski poslanec tepel ustavoverske grehe, podajemo tu nekollko črtic iz njegovega važnega i zanimivega govora.

Kronawetter je sklicel svoje volilce na 25. oktobra; govoril je začel ob sedmih zvečer ter je končal svoj govor ob desetih zvečer; ljudstvo mu je gromovito ploskalo ter mu srečo voščilo.

Najprej je govoril o brambenej postavi ter rekel, da so centralisti svojo besedo prelomili, ker so obečali, da po ogerskej nagodbi ne bodo dopuščali nobenih večjih obtežeb, a vendar so glasovali zanje, ter jih v klubih sklepali. »Da bi vedeli vi, kaj počenjajo v teh klubih i dva bingljata se zvonči, drugi se pa za njima podč« (Velika veselost). Govornik je dalje rekel: »Zal mi je, a pritrđiti moram, da so vseh bremen, katera so se ljudstvu naložila, krivi tako imenovani ustavoverci«. Potem je govoril o vojaškej taksi in davkovskih postavah in rekel: »Mnogo slavljeni Brestel (ustavoverni finančni minister) nam je naložil največja bremena, znižal je obresti državnih dolžnih pisem. All je pa nam on in njegova stranka za to izgubo katero politično pravico dala? Nobene, gospoda moja, nobene nam ni dala, davke je nam dala, davke je nam dajala, pravice pa prav nobene ne. Kedo je nam dajal pravice? Mnogo objedani Hohenzwart. On je dal volilno pravico tistim, ki deset goldinarjev davka plačujejo, in to je sramota tako imenovanej ustavovernej stranki, ki ima svobodo vedno na jeziku, storila pa zanjo

še nič ni (Gromovito ploskanje). Govornik pretresuje potem Chertekove davkovske predloge in postavo o posojilnicah, omenja čeških državnih poslancev glede teh postav in pravi: Zagotovljeni bodite, gospodje moji, češki državni poslanci so vrli, pošteni ljudje, desetkrat ljubši so mi od gospodov »verwaltungsrahtlerjev« (Gromovita pohvala).

Dalje je dokazoval govornik, da ustavoverci nemajo nič srca za prestolno mesto: »oni nas le tedaj poznajo, kadar jih imamo iz blata nleči«, on pravi, da so propale goljufne banke uživale največjo prizanašbo pri davkih, druga podjetja pa ne. Dunajčanje morajo vedno višjo vžitnino plačevati; poslanec Steudel vsako leto zahteva, naj se vžitnina zniža, a vselej vstane ustavoverec Wolfrum in pravi: Še več naj plačujejo Dunajčanje, na Dunaju je živjenje prijetno (Velika veselost). Res je, na Dunaju je živjenje prijetno, pa le onemu, ki ima denarja, kolkor nogovičar Wolfrum. (Velika veselost).

Dalje omenja govornik postavo o uredbi zemljiškega davka, o govejkej kugi in dokazuje, da je ta Dunaju jako škodljiva, on trdi, da se je le zato sklenola, da pemski in moravski ustavoverni cukrarji, posebno Proskovec in Siegl, morajo pitane vole dražje prodajati. Sploh pravi on, ti ljudje so največji sebičniki, in zdaj hodijo k nam beračit, naj jim pomoremo zoper Čehce. Kako pa so z nami, dunajskimi demokrati, ti ljudje poprej ravnali? Še pogledali nas niso, le zaničevali so nas, v noben odbor niso nas volili (Gibanje).

Potem preide dr. Kronawetter na ustavna prašanja in vidi se mu, da ga neka nevolja, pa tudi jeza grabi. On mej drugim pravi: Taaffejevo ministerstvo se zelo napada, ker — tako se trdi — Čehom daje preveč pravic, potem se raznašajo gesla: vzmimirjenje, svoboda, nemštvo je v nevarnosti itd. Zakaj? — Ker Plener i njegovi tovariši še niso ministri. In vendar si je pridobilo Taaffejevo ministerstvo zasluge uže zato, ker bolj pošteno vlada, nego sta Lasser in Auersperg; sedanje ministerstvo neče več z denarno pomočjo ozdravljati zmolzenih železnic, na katerih trava raste; ne dovoljuje več družb na delnice, kakoršna je bila hipotekna

banka, katere gospodarji hočejo zdaj zopet svobode prapor pred nami nositi (Močno gibanje). Sedanje ministerstvo ne sega več državljanom v žepce i zarad tega si je uže zasluge pridobilo (Občna pohvala). Tudi je sedanja vlada vredna pohvale, ker je ustanovila deželno banko, ker s tem se je odkrižala samooblastnemu Rothschildu, ki je imel pravico na državni dolg. Finančni krogi sedanje vlade nemajo radi. To je naravno, ker se v bankah ne delajo več ministri, in chabrus je tudi pokopan.

Govornik pravi dalje: »Jaz sem demokrat in kozmopolit, zato nemam za glavno stvar narodnosti, vendar pa sem protivnik vsacemu narodnostnemu prepiranju. All je mogoče prepiru o narodnostih konec storiti? Jaz mislim, da je to mogoče. Čehi so mi rekli, da so siti kavsanja o narodnosti, ali oni morajo streljati na tiste, kateri streljajo nanje«. Govornik potem ostro graja sklepe »parteitaga« v Mödlingu, tam so se, tako pravi, širokoustili se samimi frazami i le na to delali, da bi prišli zopet na krmilo. Kakovi ustavoverci pa so to? Ti finančni baroni! Oni pravijo: Nemci morajo biti voditelji. Pa kakovi Nemci? Morda stranka Walterskirchen-Tschock-Heilsberg? Ne, gospoda moja, nemško-pemska svojat nas bi vodila, Schmeikal z nemško kazino v Pragi, ljudje, ki so chabrus napravili! (Gromovita pohvala).

Kronawetter meni dalje, da bi vsak državljan moral v državi imeti enako pravico, i to se more doseči le s tem, da se uvede občna volilna pravica. All pa to hočejo vitezi, ki so napravili chabrus? Oni tega nečejo. Jaz pa se ne plazim za vitezi hipotekne banke in tacimi ljudmi, o katerih je rekel grof Lamezan, da so prodali svobodo; rajši se poslanstvu odpovem. (Gromovita pohvala in ploskanje z rokami, gibanje).

Potem izreka svoje menjenje o ustavnih prašanjih. Nasproten je centralizmu; postavodajstvo mora biti sicer enotno, a ne uprava. Samouprava pospešuje svobodo, a ne centralizem, kakor smo to videli na Francoskem; člen 19 državnih osnovnih zakonov se mora izvršiti; zarad tega se Nemeem nič slabše ne bo godilo, i to bi moralo tudi žalostno biti, saj

so Nemci vendar uže kulturne narod. Tudi je on za pravično narodnostno postavo, da se vendar uže mir k nam vrne. Dan danes se govori veliko o zvezah, a najboljša zveza je podpora na lastno moč, na zadovoljna ljudstva (Gromovita pohvala). Čehom so storili veliko krivico; sramovati se moramo, da so Nemci mogli kaj takega storiti. Chabrus nam dela sramoto v našej zgodovini; prodajali so se glasovi za državni zbor, da se kaj takega še v nobenej državi na svetu ni zgodilo. Govornik navaja izglede in biča mej družimi tudi češkega deželnega namestnika Kollerja, ki je velike posestnike obdelaval.

All grof Taaffe tako dela? Ne! To je, bivši minister Unger je rekel: »Mi imamo moč, streljajmo tedaj!« To je rekel tisti Unger, ki se je v letu 1848 kakor student navduševal za občno volilno pravico (Gibanje). Mi Dunajčanje pa smo ostali taki, kakor smo takrat bili i ne moremo biti odgovorni za take reči (Gromovita pohvala in ploskanje). Čehi nam take reči očitajo, žal, da imajo prav. — Ako bi prišel Plener na vrh, veliko žalostniše bi bilo, nego je pod Taaffejem; zdaj se vsaj z davkovskim denarjem pošteno gospodari.

Govornik nazadnje poudarja, naj se zahtevanja posameznih narodnostij v vsakem posebnem primerljaji natanko preudarijo, in kolkor so pravična, dovolijo. Za splošne fraze, programe in domišljije se ne more navduševati; on prosi tudi poslušalce, naj mu brez ovinkov povedo, če niso ž njim enih misli. (Gromovita dolgo trajajoča pohvala in ploskanje, govornika pozdravljajo od vseh strani, ko stopi z govorišča).

Iz tega kratkega posnetka se čest. naši bralci lahko prepričajjo, da se prav nič ni čuditi splošnej pozornosti, katero je zbudil Kronawetter se svojim govorom, i da je ta govor ustavake na Dunaju smrtno zadel. Ker se nam zdi zgodovinsko imeniten v razvijanju ustavnih zadev naše države, zato smo glavne njegove črte zapisali.

— 15824 —

Podlistek.

Popotne certice.

Spisal Töre Poldetov.

(Dalje).

Spominjam se še prav dobro, kako se je takozvana inteligencija Miroslavu posmebavala, češ da je fantast, utopist i. t. d. in ko sem ga jaz enkrat zagovarjal, odgovoril mi je nek moj sorodnik, rodóm Italijan: »No Bilkar ga bo slovenski kralj, ti pa ga boš njegov adjutant, potem bo še le dobro na Kranjskem! Tudi dobro vem, da so ga nazivali njegovi sorodniki večkrat večnega studenta; a vse to nij plašilo našega Miroslava, on je vedno neustrašljivo delal za krasno idejo, kajti bil je idealist in se je za realnost le malo brigal; kakor se ne briga senožeški večni »kandidat« za vse lekcije, katere je uže dobil. Pri tej priliki moram reči, da so moji ožji sorojaki še premalo hvaležni rajnkemu Miroslavu; a Notranjec in sploh kranjski Slovenec nij tako ognjevit, nego so ognjeviti Primorci, katere bi skoro nazival slovenske Francoze. Vendar pa se Kranjci bolj trdno držč svojega prepričanja in ne popuščajo

tako hitro, česar se enkrat lotijo; tudi so Kranjci, posebno pa Notranjci zelo gorki in najhuje rogovilijo, ako vidijo, da je upor velik in nasprotnik ljut.

To opazujemo vzlasti na Primorskem, kder lahoni z vso silo delajo propagando za Irredento. In kedo ne vé, da so tukaj, bodisi v Trstu, bodisi v Gorici, kranjski naseljenci najhušji rogovileži: rajniki dr. Lavrič, blazega spomina, bil je Kranjec, učenjaški goriški shod je bil sestavljen skoro iz samih Kranjcev, mej njimi so bili nekateri Senožeci; in učeni gospod goriški dopisnik Novic imenovali so enkrat celó goriško čitalnico, polu v šali, polu v resnici, »Kranjsko čitalnico«, ker je bil odbor te čitalnice sestavljen iz samih kranjskih rogoviležev. Tudi v Trstu je bila stara garda pod vodstvom poštenega Matije, bil je Hajdrihov kvartet, bila so uredništva raznih tukaj osnovanih listov sestavljena iz zgoll kranjskih elementov. Pa naš Nestor Vesel in naš Francč — tudi ta dva sta Kranjca. Nij se torej čuditi, ako Lahoni te grde Kranjce tako grdó gledajo in čestokrat pišejo: »Sono gli elementi che scalano dal Cragno, da Adelsberg, Prestranek e Lubiana, che disturbano la nostra quiete«. A ti elementi rastó vedno

*) Kakor se sliši, je letos v Goriški čitalnici sopot tako. (Pls.)

in imajo tukaj naravno svojo nalogo, tu sem na Primorsko držč prva cesta iz Kranjskega, in kakor sem uže rekel, tega kvasa je tukaj potreba in ga bode vedno bolj, naj pa se jezé Lahoni all celó oskorsrečni domačini*) in naj se repenčijo še tako. Da zopet pridem na Senožče, naj še povem, da je tam velika mehanična

*) Čudna prikazen na narodnem polju — to domačinstvo! Kakor v Gorici gosp. dopisnik »Novice« prav tako tudi nek tukajšnji dopisnik. Naroda povdarja domačinstvo in maha v svoji slepoti po zunanjih tukaj delajočih elementih, češ, da kričaji zvonec nosijo in da bi morali sami domačini delati. A gosp. dopisnik, učena buča, dokazal je s tem, da je, akopram več držč na studije, nego na bistri um, katerega malo kaže, žrtva nizkega intriganta in torej jako omejen. Prvaštvo, ki je sorodno domačinstvu, ima tudi v Ljubljani svojo zalego, a tam je uže močno pojenjalo in se k malu zgubi popolnoma, kolkor bolj politično zrelo postane naša inteligencija, ki tu in tam še laborira v predsojkih ter meni, da nijso vsi poklicani; a poklicani snejo sedeti lepo doma in da se bo reč vršila v njihovo slavo brez vsakega delovanja, s kratka, da jim bodo letele v goltanec pečene ptice. O gospoda, farizejstvo še nij omika in prava srčna omika se ne dobiva na klopeh v Gradcu, ne na Dunaji, ampak kje drugod jo nahajamo. (Vidi polemiko v »Edinosti« zoper barona Šveglja).

(Ureda.)

pivovarna, ki je dajala pod rajnkim Dejakom, kateri jo je sezidal, Senožčem mnogo zasluzka in da so bili v dobi od 1848 do 1858 zlati časi v teh krajih, o katerih hočem tudi nekollko povedati.

Ko je po teh krajih še držala glavna cesta z Dunaja v Trst in ko je Trst bil v svojem največem cvetju, služili so stanovniki vasij in trgovci ob cesti mnogo denarja; nekateri so obogateli in ti kraji so se vidno lepšali; vendar pa nij bilo to prava sreča za one ljudi; s prometom in živahnostjo se je širila tudi razbrdanost in kmetija, najsolidnejši vir blagostanja, je propadala; ljudje so bili navajeni samo lehekega živjenja, gostilna je bila njih dom, kvartna igra njih kratkočasje. A nastopila je strašna kriza; prižvižgal je »lukamatija« v Trst in proč je bilo s »furarijo«; ljudje, ki so poprej lehkomišljeno zapravljali, strenzoli so se in poprijeli resnejše kmetijstva; toda skoro prekesno je bilo in bode treba še 50 let dobrega dela, da se zopet vrne blagostanje v one notranjske kraje, kder je poprej bila preobilnost, a zdaj tam tare ljudstvo največja revščina in boben poje dan na dan. Najboljše stare domače hiše so propale v Senožčah, v Razdrtem in drugod in zdaj domačina skoro srce boli, ako se zopet vrne v te nekđaj tako srečne vasi in trge. — (D. p.)

Narodno gospodarstvo

in njega vpliv na državo s posebnim ozirom na delavne stanovce.

Predavanje dne 31. oktobra 1880.

T. P.

(Dalje)

Kmetijstvo, obrtnija in trgovstvo so tedaj narodnemu blagostanju najmočnejši stebri, eno je z drugim ozko zvezano in ti trije stanovi se podpirajo vzajemno. — Razumljivo to resnico priznavali so narodi vseh časov, spoštovali in na vso moč podpirali so te delajoče stanovce v dobre države. — Toda temu nij bilo vselej tako, v starem veku je bilo dobro za seljake, umetnike, rokodelce, a prišli so slabši časi tudi za te stanovce: v srednjem veku so seljake zatirali, obrtnike zaničevali in trgovce malo spoštovali. — Zato pa je srednji vek bil tudi ubog; uživali so le vitezi in baroni in drugi privilegirani stanovi med, katerega so pridne čebelice skupaj nosile. Le poredkoma in počasi so se v tej dobi povzdigovala mesta in v njih obrtnijstvo in trgovstvo. Tako v Italiji in na Nemškem in pri nas. Še le kesneje, po križanskih vojnah, v katerih so se razni narodi mešali in se skupno bojevali, da otmó barbaričnim mohamedanom ona mesta in kraje, kder je naš Zveličar trpel in umrl in kder je bila zibeljka krščanske vere, še le potem, pravim, so slovela nekatera mesta, kakor Genova, Benetke, Hanžaška zveza na Nemškem. Tudi na Španjskem, Francoskem, v Portugalu je bilo tisti čas nekoliko takih bogatih mest; naš Trst pa je bil tistikrat še majhen kraj, kder so prebivalci večinoma se pečali z ribštvom in živeli ob pičlih pridelkih teh krajev. Toda tudi po teh krajih nijso uživali delajoči stanovi vseh državljanskih pravice, zlasti pa kmečki stan ne; le v malokateri državi je bilo to drugače, posebno na Švicarskem.

Ali sčasoma se je začelo daniti v Evropi in širiti se spoznanje, da so delavni stanovi temelj vsakej državi. Prvi se je zdramil angleški narod in prvi otresel jarem svojih baronov, ki so bili jako ošabni in trdi. Prišlo je tam do hudih bojev in kraljev kri je tekla; mej tem pa se je ustanovila ljudovlada pod glasovitim diktatorjem Cromwellom, ki je tudi nesrečno končal svoje življenje. Homatijsje so bile velike, a naposled se je začela zlata doba za Angleže, ustvarili so si monarhijo z omejenimi oblastmi (konstitucionalno monarhijo) in začetek je bil tam pravega parlamentarnega življenja, katero so posnemale v novejšem času skoro vse evropske države.

Francoski narod se je drugi leta 1879 do čistega znebil vseh ovir, katere so nasprotovale materijalnemu razvoju in politični veljavi teh treh delavnih stanov. K temu je mnogo pripomogel Abbé Sreyes s knjžico: »Kaj je tretji stan?« dokazoval je, da on je vse, dasi tudi nij poprej nič veljal. Nadalje so pripravljali novo dobo na Francoskem razni učenjaki in filozofi, tako imenovani Enciklopedisti, mej katerimi so bili posebno znameniti Diderot, Grim, Rousseaux, Voltaire in drugi; mej vsemi pa je upljal Rousseaux na ljudstvo najbolj s svojim delom »Le contract social«, po naše »družbena pogodba«. V tej knjigi Rousseaux dokazuje, da je človeško društvo nastalo naravnim putem in da torej ne sme noben državljani biti preziran pri javnih opravilih ter da souverain nij ena osoba, ampak da je to moralna osoba (skupna volja vseh državljanov), katera se pokaže v postavah, katere sklepate ima pravico ljudstvo, ne kralj ali državni načelnik, ki je le izvrševalni organ.

Ta načela zdrave pameti zmagujejo po vsej Evropi in ginejo neumni predsodki in škodljive predprave, ali kakor jim pravijo, privilegije.

Vsled tega pa se povzdignejo delajoči stanovi, Francozi in Angleži obogaté in sploh zavladala nov duh po vsej Evropi. Na Francoskem so to stvar celo pretirali, kajti v velikih tovarnah nij imel biti več en sam gospodar, ampak vsi delalci so postali h krati tudi gospodarji in vse se je le zvalo »citoyen« (državljan). Spominjalo je to vse nekoliko na komunistična načela, katera pa so sčasoma napravila prostor bolj zdravim načelom, da si namreč delalec mora sam pomagati se svojim trudom do večje samostalnosti in boljšega gmotnega stanja. A o tem bom pozneje govoril.

V Avstriji se je le počasi širilo to spoznanje in kesno se je razširilo. Saj vemo, kako je bilo, ko smo mi bili še dečki. Roditelji tako imeno-

vanih boljših stanov so imeli v sramoto, da bi bili svoje sinove namenili obrtniji ali trgovstvu, in bogata, zlasti plemenita gospoda nij zalagala svojega denarja v take zavode, še manj pa, da bi bila nastopila vodstvo kake industrijalne naprave, ali kake tvornice, a nastopki so bili tudi primerni takemu mišljenju. Akopram je Avstrija bila od nekdanj bogata po svojih mnogih pridelkih in srečnih legah, vendar se še zdaj ne moremo popraviti po velikih nezgodah in nesrečnih zgubah, preveč smo ubožali, naš denar je šel na pluje za nečimernosti, a malo ga je dohajalo za naše izvrstne pridelke, pa zakaj to? ker pri nas smo poznali vse slabosti Francozov, pa njih dobrih lastnosti ne. Francoz dosti potrebuje, pa tudi dosti služi sè svojo obrtnijo in o tem so ga od nekdanj vse francoske vlade na vso moč podpirale. Dokaz nam je samo to, da so Francozje v par letih 5 milijard plačali Nemcem, a denes so vendar 10krat bogateji Francozje od Nemcev in imajo kredita za vse druge narode, razen Angležev.

A v Avstriji so še zdaj nekateri, ki nočejo umeti pravih vodil narodnega gospodarstva in še zdaj hrepeni dosti ljudi le po tem, da bi imela naša Avstrija le dosti denarja, naj ga dobi na kateri koli način. Mej takimi je bilo tudi mnogo naših ministrov, ki so le denarja iskali, pa ne gledali, kaj nastane, ako ta denar ne pride iz naravnih virov. Res nij dvomiti, da bi se dalo naši državi z denarjem hipoma pomagati; toda ne za dolgo časa, kajti novci so in morajo biti le znamenje vrednosti, le sredstvo kupitji in občenju, toraj nijso, akopram neobhodno potrebni, prava narodna blagovitost. Če nijso novci znamenje istega premoženja, katerega v istini poseduje narod, potem sloni ves ta kredit (ki je večinoma papirni) tudi na slabi papirni podlogi. Evo Vam v dokaz in izgled ta le dogodek iz zgodovine. Za kralja Filipa II v drugi polovici 16. stoletja je bila španjska dežela prva država v Evropi; imela je mnogo noveev, zlata in srebra, katero je prihajalo iz zmagané Amerike in ljudstvo na Španjskem je bilo tudi delavno in bogato. Ali temni, slabo odgojeni in krvoloki kralj se je vedno, večidel pa nesrečno, bojeval z angleško kraljico Elizabeto, s protestanti, s Turki in drugimi, a naposled je spodil iz dežele svoje najbolj delavne in obrtne podanike Mavre ali Moriske, protestante, žide, ki so bili večinoma trgovci — in to vse zaradi vere, ker je bil netoleranten.

Zgodilo se je pa, da je nehalo prihajati srebro in zlato iz Amerike in da so Angleži vzeli Španjolom vse brodovje (mnogo lađij) zlata in srebra, tako zvano zlato floto v španjski Ameriki in na Španjskem postaja vladanje vedno slabše, ljudstvo zdivja in dela ne več vajeno, obubožava vedno bolj, tako sicer, da Španjska zgublja deželo za deželo in da nastane v Španiji taka reva, da ta poprej najbogatejša država tako globoko pale, da je postala država druge vrste brez upljava v Evropi. Ta država še dandenes nij zacelila skelečih ran in se menda nikoli več ne povzdigne do kake posebne veljave. Takega propada španjske, nekdanj najmočnejše države, bil je torej kriv temni ljudomrzec, kralj Filip II in krivi so bili njegovi nastopniki na prestolu, ki so v enakem duhu kraljevali. Tem vladarjem nasproti pa sta vladala in gospodarila na Francoskem kralj Henrik IV in njegov slavni minister Suli, katera sta v kratkem od leta 1589 do leta 1610, tedaj v 21 letih Francijo iz uboštva in propada povzdignola s tem, da sta na vso moč podpirala poprej močno zanemarjeno kmetijstvo in da sta skrbela tudi za obrtnijo in trgovstvo. Toga kralja živa želja je bila, da bi imel vsak praznik vsak francoski kmet kuro v loncu, zatorej pa je Francozom nepozabljiv ta preblagi kralj, katerega še dandenes imeaujejo Henrika dobrega, in kako je francosko blagostanje od tistega časa napredovalo, kako neizmerno obogatela Francoska k ljubu strašnim nevihtam, katere je prebila v teku dveh stoletij! Novci sami tedaj, akopram so kolo, ki sicer suče svet — nervus rerum gerendarum, — nijso ob sebi pravo narodno bogastvo, ampak pravo bogastvo je le domače delo in izvrstni pa obilni pridelki in izdelki. Po tem takem se more Avstrija iz svojih nadlog izkoptati večidel s tem, da pridelava in izdelava izvrstnega blaga več, nego ga sama potrebuje in torej mnogo blaga izvažava v tuje dežele. Treba pa je še vrh tega, da varčno gospodarji ne le vlada, ampak tudi posameznemu državljanu je varčnemu biti.

(Dalje prih.)

Poročilo

obravnave XXII. občnega zbora političnega društva »Edinost«, v Sežani 9. novembra 1880.

Predseduje g. prvosednik, državni poslanec Nabergoj, zapisuje J. Dolinar, vlado zastopa g. vladni komisar Fabiani.

Udeležilo se je zbora okoli 70 udov zgoli inteligencija vseh stanov, posebno mnogobrojno je bila zastopana č.č. duhovščina, kar daje lepo zaupanje političnemu društvu.

Prvosednik pozdravi došle ude iskrenim govorom, navede izgubo vrlega odbornika za Istro g. Fr. Šabca, omenja njegovih zaslug ter povabi vse pričujoče, naj v hvaležen spomin umrlemu vstanejo, kar se je tudi zgodilo. Nadalje poudarja g. Nabergoj, da slovenski narod, če tudi je v vsakej priliki udanost do dinastije kazal, vendar mu vlada ni nič kaj prijazna in se le malo briga za razvoj čilega naroda. Omenja, kako je nedavno vladni časnik prinesel smešno in žaljivo poročilo ter imenoval primorske pokrajine »le provincie Italiane«. To je jasen dokaz, da nas vlada prezira, da ni nam prijazna, da podpira drug element, i. t. d.

Po tem postavi na dnevni red I. točko: memorandum do ministerstva, obsegajoč potrebe in zahteve slovenskega naroda na Primorskem. Te potrebe je Nabergoj v tri točke razdelil in sicer: I. Naj se sl. ministerstvo naprosi, z ozirom na resolucijo slovenskih državnih poslancev v zadnjem zborovanji, da se v Primorski uvede v srednje šole slovenski jezik, kot učni jezik. II. Naj slavno ministerstvo na to gleda, da se po vsej Primorski po c. k. uradnih le taki uradniki nameščajo, kateri so slovenskega jezika v govoru in pisavi popolnoma zmožni in III. Naj sl. ministerstvo nujno na to dela, da se začne graditi iz Trsta druga železnica, neodvisna od južne, ki notranje dežele po najkrajšem potu zveže.

Pri I. točki se oglasi za besedo g. Dolnar ter govori: Narodna šola je podlaga blagostanju vsacega naroda, iz nje izvira vse, kar narodi premorejo. Vsak narod uživa naravne pravice, da se v šolah v materinskem jeziku poučeva, le Slovani v Avstriji smo o tem oziru, in posebno Slovenci zatirani, da se nam vsiljuje ptujščina. Koliko naših talentov se zgubi vsled ptujščine, ker se ti ptujega jezika po sili navadijo, da jim potem materinščina ne gre, ker se je niso učili in jo sovražijo ter se porenegatijo. Naš narod je uže mnogokrat za habsburško dinastijo na boljših pečatih zvestoba z lastno krvjo; davke plačujemo kakor drugi, svoje sinove dajemo v vojake, kakor drugi državljani, vse državne postave spoštujemo, zakaj bi se nam toraj kratila narodna pravica, katero drugi državljani uživajo? Šole so podloga narodnej zavesti, ako je uže mladenič iz ljudskih šol, ko še nema zrele pameti, nekoliko potujčen prišel, odpre se mu lahko čut domoljubja v srednjih šolah, kar nas skušnija učí. Tukaj se ovidno kaže potreba slovenskega učnega jezika na srednjih šolah primorske dežele. Zatoraj predlagam, naj se odbor političnega društva »Edinost« obrne do slavnega misterstva upirajoč se na stavljeno resolucijo slovenskih poslancev v državnem zboru, da se uvede v vse srednje šole na Primorskem slovenski jezik kot učni jezik. Pri glasovanji je bil predlog soglasno sprejet.

II. točka: Potreba pri cesarskih uradnih v Primorski uradnikov slovensčine zmožnih v govoru in pisavi, popriime zopet g. Dolnar prvi besedo ter nariše v živih barvah, kako se pri sodnijah z našo narodnostjo ravna. On sam, pravi, ima o tej stvari obilo skušnje, v 24 pravadah kot bivši urednik »Edinosti« je britko čutil, kako sodiljo zatoženca sodniki, ki neumejó njegovega jezika, kako pomanjkljive so besede tolmača, kateri prevaja iz slovenščine v laški jezik, da potem mnogokrat zagovori z gube zdatno veljavo. Nadalje popisuje tudi vradovanje v ptujem jeziku pri c. k. uradnih in pride do tega, da po danih zakonih moramo neutrudljivo tirjati ravnopravnosti povsod. On stavi predlog, naj bi odbor političnega društva slavnemu ministerstvu opisal vse potrebe, ki zahtevajo po c. k. uradnih vse Primorske takih uradnikov, kateri so zmožni slovenščine v govoru in pisavi. Pri glasovanji je bil predlog soglasno sprejet.

(Dalje prihod.)

Ljubljanska živinozdravniška in podkovska šola.

Ta šola ni le na Kranjskem, temuč po vsem Slovenskem rodila uže neprecenjene dobrote, ker je podučila mnogo naših bistroumih mladeničev, kako je ravnati se živino, ko je zdrava — i to je glavna reč — i kako je ravnati z njo, ako je bolna, kako se ima bolna živina v raznih

boleznih zdraviti, kako se imajo konji kovati, da se ne okvarijo. — Mladeniči, ki so se v tej šoli učili poleg vsega tega tudi lepega vedenja, storili so uže mnogo dobrega na slovenskem svetu, umaknoti so se jim morali najprej rokovnjaški zdravniki, ki so ljudstvo z goljufijo drli, pomagali pa nič niso, in kar je najboljše bilo, to je, da so ljudstvo odvrnoli od prazne vere, tako imenovanih »copernij« i. t. d. Zdjaj ima ljudstvo do učencev te šole uže sploh zaupanje, ker se je dejansko prepričalo, kde je znanstvo in poštenje, in kde je sleparija.

Te izvrstne šole, v kateri je poduk *edino v slovenskem jeziku, in katero je ustanovil naš dr. Bleiweis*, in se je nedavno v Pragi umrl dr Strup na njej pridobil velike zasluge, kakor tudi rajniki Skale v podkovstvu in družih podukih, ni se mogla dotaknoti celo ustavoverna stranka, ki sovraži vse, kar je narodno slovensko. — Te slovenske šole se ona ni mogla tako dotaknoti, da bi jo bila zatrla, če tudi je to zelo želela, ker jej je polena pod noge metala.

Te dni pa je preiskavala mešana komisija to šolo i spoznala, da je ta šola potrebna, naj tedaj ostane, kakoršna je, pomnoži pa naj se še za enega podučnega asistenta in vodji naj se daje remuneracija. Vodtja tej šoli je uže 30 let dr. Bleiweis brez vsacega plačila i tudi vprihoduje ne bode sprejemal remuneracij.

Dalje je sklenola ta mešana komisija vladi priporočiti, naj ustanovi v Ljubljani popolno šolo za živinozdravnike se slovenskim učnim jezikom, ker s tem bi se streglo vsem južnim slovenskim deželam.

Mi to šolo posebno priporočamo tržaškim okoličanom i najbolj tistim, ki so se vsaj nekoliko kovaštva učili, kajti konjskim zdravnikom se v Trstu ne godi slabo.

Dopisi.

№ Krasu, 5. novembra.

(Še par besed o veselici pri »Monte Verde« in v Rojanu, — uljudna prošnja slavni c. k. poštni direkciji v Trstu, — učiteljske poskušnje).

Tu sem zopet, gospod urednik, na skalnatem našem Krasu, po enomesečnem življenji v lepi avstrijski Nici simo došedši. Zopet sedim za svojo mizo, però je pred mano, črnilo in papir, ki me vabi, naj zopet kaj napišem za »Edinost«. Ali veste, da prav v zadregi sem, ne vedoč, kaj bi vas posebno zanimalo. O lepi avstrijski Nici Vam ne bodem pisal, saj sem Vam uže pisal o njej in še ono malo, kar sem Vam takrat pisal, bilo je marsikomu malo odveč. Vsem ljudem nij ustreči. Ko bi bil pri Vas tam v Trstu, v tem lepem živem trgovskem mestu, kjer se toliko novic izve — nu potem bi se uže dalo. Ali pomislite moje stanje! Tu živim v vasi trepetajoč mrazu v borni sobici, ker ne mislite, da imam tu peč na razpolaganje. Kaj še! Bog, da se mi je uže dobro zaviti v svoj ponošeni paletot ter zreti skoz malo okence, čegar šipe zašklepečejo pri vsakem dihu burje! A glededeča na prosto ne mislite, da mi vabi oko morda kaka »nežna gospodičina«, kakor se to godi srečnim Tržačanom šetajočim se po korsu ali sedečim v kavani, poželjivo merečim mimo ldoče dekllice; ne, ne, saj veste, da v luži čepetajoč Brkin ali v opankah leno se pomikajoč Čič, peljajoč oglje skoz našo vas, ne more vabiti mladeniča, za vse lepo tako unetega, nego li sem jaz. In vendar Vam hočem danes pisati, in če Vam prebiva v »Edinosti« prostora, izvolite radovoljno sprejeti moje vrste, čeprav Vam »blago« ne bode morda povsem prijalo; potrpite gospod urednik, advent nij daleč in ker me tudi letošnji sv. Martin najde še samca, upam, da se boste kesneje Vi in Vaši bralci veselili mojih »adventnih premišljevanj«, katere mislim pisati, ako me tu burja ne vzame, ali me ne bo še konec od mrazu.

Nu o veselicah pri »Monte Verde« in v Rojanu, morate mi pa uže dovoliti, da danes izpregovorim. Da, da, tudi jaz sem se pomikal minolo nedeljo po krasni dvorani pri »Monte Verde« v Trstu, kamor me je bil spravil prijatelj. In moram reči, da nij mi bilo žal in da bi družega ne bil slišal, nego prelepi Försterjev mešani zbor »Ave Marija«! Če tudi bi morda muzikaličen Rhadamant našel bil petji kako malo pomanjkljivost in je tudi mene nesrečna distonacija pri Hajdrihovi »Cerkvici« neprijetno »božala«, vendar moram jako pohvalno omeniti vrlega pevovodjo Bartlja, ki se res mnogo trudi v prosep narodnega petja v Trstu. Temu go-

spodu sem podaril nekaj mešanih zborov in torej upam, da je vpelje, kajti zares s čarovito milino objame človeka lep dobro pet mešani zbor. Živio torej g. Bartelj, ustanovnik in voditelj mešanemu zboru Tržaškemu! Da so mi bile tudi druge točke po volji, nij mi treba posebno povdarjati, le zdi se mi, da ima »Triest. Zeitung« prav rekši, da je zaslužila veselica pri onej vzornej vojaški godbi večega obiskovanja. Zdi se mi pa tudi, da bi se bilo bolje storilo, ako bi se mlade deklamovalke g.čne M. ne bilo pustilo na oder, ker prvič ona nema pravega slovenskega izgovora in drugič njej pri tej rani mladosti iz pedagoškega stališča ne bi še svetovali sukati se s tako smelostjo na odrih*). Nu, nič ne dé, če tudi kdo zameri mojej odkritosrčnosti, saj še ostrejšo kritiko mi je izreči o rojanski veselici. Kedo izmed vseh Adamovih sinov, kolikor nas pokriva nebesni oblok, mislil bi, prišedši k besedi v rojansko čitalnico, da je pri slovenski veselici. Ne, ne, to je sama gola goličkana italijanščina, ki ti na uho doni prišedšemu tja k besedi. In ko bi se uže ti lahoni, ki obiskujejo rojansko čitalnico, znali spodobno vesti! Ali tu se norea delajo iz slovenskih naših besed, tu se smejejo, kakor divjakji ter svoj »žabji golt« neizmerno široko odpirajo v hripavo kreketanje, kakor da morejo oni vse smeti! Čisto opravičujem zatorej jaz jezo, katero je izlil neki tik mene v rojanski čitalnici stoječi gospod na to lahonsko svojat, in ko bi bilo v mojej moči, jaz bi vse te predrzne lahone spodil — kakor Kristus farizeje iz templja — z bičem iz čitalnice, pa isto tako bi se morali ukloniti mojej sili tudi tiste »rodoljubne Slovenke« in »Slovenci«, ki v laški jeziki do blaženstva zaljubljeni, ne morejo še v slovenskem svetišči, — ali ka-li? — odmanjati, da ne bi te laščne drobili. Ne živimo v nadeji, da nam zasveti bolja bodočnost po takem ravnani, če se namreč bomo sramovali svojega materinega jezika, in zaprimo vse čitalnice rajši, nego da se nam imajo ti sveti nam narodni prostori skruniti z nedostojnim brbljanjem v — *twjščini!* Prešedšemu k opisovanju vršitve te rojanske veselice, omeniti mi je, da se mi je zdel »govor« malo preveč na hreščino cikajoč in menim, da ga manj izobrazjen navzočnik nij razumel. Jako dobro pa so vršili diletantje igra »Mlinar in njegova hči«, a osobito g.č. H., ki ima res velik talent za takove vloge ter nje simpatična prikazen kakor tudi milozvuko izgovarjanje besedi dosti pripomore, da sijajno rešuje prevzete naloge. Škoda, da nam v Rojanu nijso priskrbeli petja, ker veselica brez petja, ne — to Vam nij prava veselica. Izostal bi bil pa prav lahko oni ples, ker plesati na glasovirovo brenkanje nij kaka posebnost; pa tudi bi svetoval, da se prihodnjč večja vstopnina postavi, drugače se nam nagnjete noter toliko ljudij, da bomo stali (kakti je to zadnjč bilo) kakor slaniki in se nam bo »o božiči stopiti v lastnem potu«!

Kar mi je prijalo v Rojanu, bilo je, da imajo tam prav dobro kapljico božjo in to pri g. Pertotu, katera razveseli vsaj za nekaj ur človeku otožno srce.

Pot od Lokve do Trsta je tako kratka, da bi se marsikomu jako čudno zdelo, ali je mogoče, da se na tej kratki poti mogó pisma izgubivati. In vendar se to godi; to lahko dokazem. Odkar me je namreč doletela čast, da korespondujem z omikano slovensko deklico v neposrednji bližini Trsta, izgubi se mi več nego eno pismo. Tako sem n. pr. dal 12. avgusta pismo na pošto v Lokve na omenjeno deklico, pismo je resnično odromalo iz Lokve in Divače, pa deklica v Trstu ga vendar nij dobila. 26. minolega meseca sem osobno nesel na divaško pošto neko drugo pismo za omenjeno gospodičino, a tudi ga nij udobila, da-si je dokazano, da je šlo iz Divače. Kar je pa čudno, to je, da se njena pisma ne izgubivajo, ker jih ne odaja zmirom na glavni pošti, nego po večem na tržaškem kolodvoru. V soboto, 30. minolega meseca sem oddal v porazumu sè svojo dopisovalko pismo na pošto s začetnima črkama njenega imena in s prideto številko, se ve *poste restante*. Ali tudi tega pisma nij prejela! In vendar imam neovržitve dokaze, da je pismo iz Lokve, kakor tudi iz Divače oddano bilo; torej imam opravičen sum — da si nobenega naravnost ne dolžim — da je morda na tržaški

pošti roka, ki mi konfiskuje pisma, morda radi tega, ker dotičnemu moja korespondenca z ono gospico nij po volji in moja pisavo tudi dobro pozna;*) je rekomandovana pisma imajo od tu gotovo pot v Trst. Usojam se pa prositi slavne c. kr. direkcije v Trstu, naj ostro preiskuje to stvar; urednika »Edinost« pa pooblaščajem, da moje ime lahko direkciiji pove, kateri še natančnejših podrobnostij naznamim. Žalostno res, da sedaj ne bomo več smeli niti pisati več brez strahu, da se nam pisma ne izgubodo!

Učiteljske skušnje za oktober v Kopru so končane. Opravilo je izpit tudi pet slovenskih učiteljev, trije samo za slovenske šole, a dva za slovenske in nemške ljudske šole, namreč gospoda Kamuščič Bogoslav, učitelj v Bazovici in Leopold Zorz, učitelj v Idriji. Njini, ki imajo učiteljske skušnje za letke, služij naj ta historija v uverilo, da se motijo: oglasil se je bil letos k učiteljski skušnji za meščanske šole v Kopru neki gospod, ki je dovršil na Dunaji vse semestre prof.; a vendar pal je za meščanske šole in priznalo mu je bilo le spričevalo III. reda (tretjega reda) za ljudske šole.

Gradimir.

*) Tega bi mi ne trdili, nam se godi enako pri pismih in časnikih, tako n. pr. tržaško delalsko društvo treh listov zaporedoma ni prejelo, zgubilo se je nam tudi pismo na Notranjsko z dokumentom. (Ured.)

Iz Brezovice, 2. novembra.

V nedeljo dne 31. oktobra smo izročili črnej zemlji truplo nepozabljivega gospoda barona Josipa de Marenzi, posestnika grajščine Odolina. Prvega občinskega svetovaleca, starašine (ključarja) župne cerkve v Brezovici, viteza Franc-Jože-fovega reda.

Pokojni je bil junaške postave, krepkega zdravja, bistrega uma; učakal je pa tudi visoko starost 79 let. Neumorno delalen je bil do zadnjih dni svojega dolgega življenja. On ni le kakor pravi oče skrbel za svojo obilno obitelj, in kakor pravi gospodar za svojo mnogobrojno služinčad, nego svoje dušne in telesne moči je posvetil tudi drugim stvarim. Pravi prvi svetovalec je bil več let občini; za kmetovo korist se je starček trudil pri zadnji cenilni komisiji, za kateri trud mu je presviti cesar podelil zlati križec Franc-Jožefovega reda; okrajni sodniji je bil do zadnjega trenotka vesten poročevalec o zapuščini umrlih. Ali vse te zasluge presežajo one, katere si je pridobil za cerkve, osobito za župno cerkev v Brezovici, katere najnesebičnejši starašina je bil polnih 30 let. Njegova zasluga je, da je v lepem redu cerkveno premoženje; njemu po večem se imajo zahvaliti farani za lepe zvonove in orglje; njemu gre čast, da ima cerkev dostojno opravilo za službo božjo in da je lepo ozalšana, ker pokojni se ni sramoval vsako jesen od hiše do hiše v obširnej fari za cerkvene potrebe prositi.

Kdor je poznal rajncega, nehote se je moral čuditi njegovej živej, delalnej veri. Njemu ni bil nikdar v najslabšem vremenu pretežaven pot k službi božji v farno cerkev.

V adventu, do zadnjih dveh let ga najhuji metež ni zadrževal od juternih zornic. V resnici je bil on pravi kristijan! Pa tudi doma na njegovej grajščini se ni nikdar juterna in večerna molitev opustila; on sam je naprej molil.

Poštenjak je bil v pravem pomenu besede. Do pičice se je ravnal po krščanskem pravilu. Človek bi rekel, da je bil časi propedantičen. Tako se pripoveduje, da je v Trstu pozabil en sold plačati. Domu prišedšemu pride na misel neznačni dolg, hitro pošlje blapca nazaj v Trst, naj poravnaj dolg.

Da je ljudstvo visoko cenilo rajncega barona, pokazalo je na njegovega pogreba dan. Zbralo se ga je v nebrojnem številu v Odolini. Pri odolenškem mostu je čakala z vrtilm svojim učiteljem šolska mladina, žendarmarija in druge odlične osebe. Dolgi sprevod se je vil skoz Bač, Materijo, Rožice v farno cerkev. V farni cerkvi je prečastiti g. Jvan Narobe, župnik rodiški, v krepkih, kratkih besedah naslikal zasluge in kreposti rajncega, in izvrstno vmes vpel, kaj nas uč rakev, v kateri leži nepozabljivi baron Marenzi. Pri tej priliki nisi videl suhega očesa od hrabrega žendarmarja do stare ženice. Potem smo ga spremili do novega bivališča, kjer bo čakal vsajenja od mrtvih.

Mi mu kličemo žalostnim srcem: Lahka bodi ti zemljica!*)

*) Prosimo. — (Ured.)

V Škofjeh Lokih, dne 5. novembra.

Draga »Edinost«, le redki so dopisi iz našega gorenjskega mesta, toraj vzemi danes v svoje predale te male vrstice:

Pri nas so se valovi nemčurstva polegli in mislim, da, ako Bog da, ne bomo imeli več

strank in da zasije milejšje narodno solnce. Mnogim ni znano, da je Škofjaloka bila nekdanj vlast frisinskih škofov, kateri so časi tudi v Loki stanovali in sicer na dičnem gradu nad mestom. Še dan danes je krasno zidana kapelica, v lepej stavbi in dične opravili. Večkrat se tam beró sv. maše, zlasti pa prihaja tja obilo ljudstva na žeganje v nedeljo po sv. Ani. Od kar ljudje pameté, ni se še slišalo, da bi se bilo žeganje tako veličastno vršilo, kakor letos. Ta zasluga gre posebno vrlému adjunktju gosp. Krnu in oskrbniku g. Rantu, ki sta prvokrat s tem razveselila Ločane. Tudi sem zapazil lepo navado na starološkem pokopališču na vseh Svetnikov dan popoldne, ko obiskujejo grobove, da so začeli prižigati lučice. Tudi grobnune Dolenčeve iz Trsta je bil primerno ozaljšan, nek rodoljub je prižgal lučice na gomlji, česar se žalostni oče v dalnjem Trstu gotovo ni nadejal. Še mnogo imam na sreč, toda o naših socialnih razmerah kaj več drugi pot, da bo občinstvo izvedelo, da nas nemčurji le preradi obrekujejo in po svetu črnijo prijazno pisano Loko. Kamenitnik.

Kritični politični pregled.

Domače dežele.

Slovenski rodoljubni uradniki so se žaceli zopet proganjati; tako je n. pr. ljubljanska deželna sodnija zaukazala disciplinarno preiskavo zoper sodniškega pristava Gregorina, ker je pri necej veselici protestiral zoper petje »Wacht am Rhein«; na Štajerskem se tudi več narodnih mož nadleguje; pri necem notarji je bila tridnevna preiskava, i ker nobene napake niso našli, očitalo se mu je: Vi kalite mir, vdeležujete se volitev, posebno one za okrajni zastop in državni zbor in ste politično društvo osnovali. — Taki dogodki ljudstvo zelo vzbujajo, to je terorizem; če vlada nema moči ali volje, takim nepostavnostim enkrat za vselej konec storiti, tedaj se tudi ne sme zanašati na ljudsko podporo. Mi smo preverjeni, da naši državni poslanci te in take reči povedó grofu Taaffeju, kakor je to spodobno.

Državnozborna desnica namerjava predložiti prihodnjemu državnemu zboru dva načrta glede domačinskega zakona in o ženitbenem dovoljevanju. Prav potrebno je, da se domačinske pravice uredé, da se dolgotrajni prepriji mej posameznimi občinami in deželami odpravijo. Tudi ženitbe potrebujejo uredbe, da se zmanjša siromaštvo i neznosna bremena občinam.

Na Nemškem konservativnem shodu v Lincu bodo glavni govorniki: knez Alojzij Liechtenstein, državni poslanec Lienbacher, baron Dipauli s Tirolskega (o finančnem stanju), poslanec Oberndorfer in Gösser z Dunaja o male obrtniji.

V delegacijah je zahteval vojni minister 137.000 g. da se stotnikom kupijo ježni konji, to se je odbilo, dovolilo pa se je 1.091.103 gl. za zboljšanje živeža vojakom.

V delegacijah so se ustavoverci sprli, ko so se dogovarjali o proračunu vojnega ministerstva za leto 1881. Udje gosposke zbornice so večje troške, katere je zahteval vojni minister dovolili, poslanske zbornice pa odbili i s tem mislili ministerstvo vreči, a hudo so se prevarili; ministerstvo ostane, sami pa so na cedilu ostali.

»Pokrok« hvali novo deželno banko ter pravi mej drugim. Moč ustavoverne finančne svojati je ta banka z enim mahom uničila. Nova banka ima tedaj največjo pomembo ne le za zdanjo vlado, temuč za državo sploh in ona si pridobi merodajen upliv na vse državne finančne razmere. Imela bo sicer trde boje z ustavoverno koterijo, ali nje zmaga je nedvornljiva, ker ne bo sleparila i države i državljanov molzla kakor je delala ustavoverna svojat.

V Črnovicah so pri volitvah v mestni zastop poprejšnji ustavoverni svetovalci popolnoma propali ter propadajo tudi pri volitvah v državni zbor. Iz vseh krajev se čuje lop in lop na ustavoverce, polom je občen; propali so v delegacijah, propali celo na prihodnjem dunajskem partheitagu, ker so jim štajerski naprednjaki veslo iz rok izvili, obsodili jih k molčanju na partheitagu i njihov program zavrgli. Tako se je utrnola zvezda te nesrečno vladajoče stranke; mrtva je; ali iz nje telesa porojeni črvi še glodajo po deželah na zdravih koreninah, treba tedaj tudi te zatreti.

Tuje dežele.

Papež je ostro obsodil proganjanje duhovniških bratovščin na Francoskem, on je v pismu pariškemu škofu izjavil, da državljani niso dolžni pokorščine nepravilnej vladi, i da je njegova dolžnost varovati cerkvene pravice. Mej papežem i francosko vlado nastajajo tedaj razmere, katere morajo postati zadnje i v zlasti vsemogočnemu judu Gambeti pogubonosne, in ako se ta razpork malu ne poravnava, utegnó lačni Nemci priti zopet po nekoliko milijard na Francosko, kaj pa potem nastopi, kedo to ve? Le to je gotovo, da bi strasti in jeze divji ogenj razsajal široko po Evropi.

Kolikor bolj napete pa so razmere mej francosko vlado i papežem, toliko prijaznije postajajo mej Vatikanom in Rusijo. Poroča se namreč, da se papež dogovarja z Rusijo o verskih zadevah, i da se dogovori vrše jako ugodno. I to je prav verjetno, kedor je bral zadnje papežovo okrožnico, ne bode dvomil o tem; kolikor bolj se zahodnje vlade protivijo naredbam katoliške cerkve, toliko bolj se jim bližajo vsahodni kristijani.

Rusija se pripravlja na vojno s Kitajskim Poslala je na kitajske bregove 13 vojnih ladij, 148 kanonov in 3000 mornarjev; tudi v Kuldži množi vojaštvo i kaže se, da namerjava sama Kitajce napasti.

V Peterburgu bo izhajal po novem letu poljski časnik, katerega naloga bo porazumenje mej Poljaki in Rusi. Podpirala ga bosta Wielopolski in Kraszewski.

Novo imenovano srbsko ministerstvo je razpustilo skupščino, ker je iztekla doba nje zborovanja; nove volitve so razpisane na 30. novembra.

Ves svet se čudi, zakaj stoji toliko evropskih vojnih ladij na obrežji južne Dalmaecije le zaradi tega, da Turčija izroči Črnogorcem Ulčinj. — Saj vsak dobro ve, da izroči Turčija Ulčinj Črnogorcem takrat, kadar ga ti sami vzemo i da bojne ladije k temu prav nič ne pripomogo.

Sultan sam je vzal zdaj to prašanje v svoje prosoške roke, poslal je Derviš pašo v Albanijo, rekoč, naj on izroči Črnogorcem Ulčinj. In kaj je storil Derviš paša? Sklical je skupaj vse albanske velikaše, velel jim, da morajo Črnogorce pokončati, ter ukazal, naj se Ulčinj brez odloga utrdi.

Grško prašanje za zdaj še nema velike pomembe, ali pozimi se to promeni, ker je novo ministerstvo i državni zbor za vojno zoper Turčijo. Priprave za vojno se vedno delajo, vojni minister je rekel, da vojsko pomnoži na 80.000 vojakov. Tudi je skoraj gotovo, da angleška vlada Grke tajno podpira; ona pošilja vedno več oklopnih ladij v sredozemsko morje, kar se brez vzroka gotovo ne godi. Grška vlada je moralčno primorana, ker jej Turčija neče izročiti v berlinskem dogovoru prisojenega ozemlja, to ozemlje se silo si osvojiti, ker sicer bi priznala, da je Turčiji podložnica i nevredna samostojnosti. Če tudi utegne Grkom znano biti, da sami zoper Turčijo nič ne opravijo, vendar pa se smejo zanašati, da v bojih ne ostano sami, ampak da bodo njihove puške budile plazove na Turke, ne le z Olimpa, temuč tudi z macedonskih in bolgarskih gor.

Bismark se zelo trudi, da bi v colno zvazo potegnol Avstrijo i ž njo vse balkanske kneževine, ker s tem bi Nemčija potegnola trgovino z vshoda nase i molzla i drla zvezne dežele. Ni se tedaj čuditi, da se trgovinska i colna pogodba mej Avstrijo in Srbijo ni mogla sklenoti.

Perzijska vojska je ropajoče Kurde popolnoma zmagala ter tako vstajo naglo zadušila.

V ameriškkih severnih državah so pri volitvi volilnih mož zmagali republikanci po hudem boju z demokrati. Po tej zmagi bo brez dvombe J. Garfield izvoljen za prvosednika zedinjenih držav.

DOMAČE STVARI.

Potres je bil včeraj zjutraj ob 7. uri 25. min. v Trstu ter je trajal 3 sekunde; prišel je od južnega vshoda ter spel proti severnemu zahodu. V Zadru so ga čutili ob 7 uri 3. min. v Pulji ob 7. uri 26. min. v Ljubljani ob 7. uri 28. min. Na Geriškem in avstrijsko-Furlanskem so ga tudi čutili, enako tudi v Benetkah. V Zagrebu pa je bil tako hud, da je več hiš, glavno cerkev in cerkev sv. Marka, višjega škofa palačo zelo porušil; nobena hiša ni brez škode, ulice so posute z razvalinami; trajal je deset sekund prvi

*) Najbrže nijste bili nazočni, kadar je govorila mlada g. M.; ona nij deklamovala, ampak prosila je v 80.ih besedah za darove, da se napravi delalskemu društvu zastava. Tudi se je to vršilo po besedi in nij bil ta govorec niti na programu. (Ured.)

stres in zavil vse mesto v prašen oblak; več ljudi je ranjenih, nekoliko, kakor se trdi, tudi mrtvih; škoda je nepreračunljiva.

Na grobih je bilo, kakor vsako leto, tudi letos, jako veliko ljudstva. V Trstu traje obiskovanje grobov tri dni, in vse tri dni je vedno polna cesta ljudstva in vozov. Prelepo je naše pokopališče, polno prekrasnih spominkov, da človeku duša kipi na višave, ko to ganljivo krasoto ogleduje. Le malo pokopališč je tako dičnih, i kedor obišče Trst, da tukaj kaj vidi, naj pokopališča nikar ne pozabi.

Proračun mesta Trsta za leto 1881 lahko vsak pregleda do 20. t. m. v malej dvorani mestne hiše; dvorana je odprta od 9 dopoldne do 2 popoldne.

Lloydov parnik Miramar se je 5. t. m. potopil, zadel je na škrbine Bacili pri Punte bianche. Popotniki in mornarji so vsi oti.

Slovanska čitalnica v Trstu je priredila zadnje soboto tombolo in domačo zabavo; v soboto 27. novembra pa bo koncert, katerega spored se naznani pozneje; in v soboto 11. decembra šaljiva loterija in domača zabava. K vsem tem zabavam se č. g. člani najuljudneje vabijo. Kedor želi vpeljati kacega gosta, naj blagovoli to odboru naznaniti.

Svarilo. Znani V. L. Sandri, kateri je hotel uže enkrat okoličane v nekem društvu zlorabiti, obečajoč jim dela in kruha, česar sam najbolj potrebuje, snuje zopet neko društvo pod imenom *«Società patriotica operaja con fondo pensioni»*. Opozorujemo vse domačine, naj se ne dadó Sandriju zapeljati. *Delatsko podporno društvo* je za nas, v to se vpisujte in ne dajte, da bi vas ptujci na limanice lovili.

Morje je minoli četrtek izstopilo ter poplavelo veliki trg do borse. V bližnjih prodajalnicah in kavanah so ljudje po stolih in mizah hodili, ker so bile vse poplavljene.

Citrarsko društvo se je zadnji teden v Trstu ustanovilo. Pripomogel je k temu v citrarskih krogih slavno znani A. C. Vavpotič, ki je bil uže leta 1865 vodja slovenskim tržaškim pevcem. Leta 1875 je bil načelnik citrarskemu društvu na Dunaju, leta 1876 je ustanovil enako društvo v Gradcu, kder je z gromovito pohvalo igral; po odhodu iz Gradca ga je to društvo izvolilo za častnega uda. Za neko kompozicijo, darovano višjeji vojvodici Mariji Valeriji, dobil je od cesarja krasen prstan z brilanti. Zdej je g. Vavpotič zopet v Trstu, i ne dvomimo, da nas v čitalnici časi se svojo umetnostjo razveseli.

Cesar je daroval za mrtvašnico v Komnu 200 gld. in za notranjo cerkveno opravo v Krzanu 100 gld. pogorelcem v Matenji vasi na Notranjskem pa 200 gld.

Dr. Valentin Janežič, pokojnega slovenskega pisatelja brat, imenovan je za stabilnega zdravnika in vojaškega zdravstvenega načelnika v Gorici. Čestitamo vrlému narodnjaku.

K poroki prestolnega nastopnika pripravljajo v Pragi velkiansko slavnost, katere se vdeležijo češko plemstvo v narodnej opravi, potem mesto Praga in češka okrožja.

Ponarejeni srebrni goldinarji se vedno bolj širijo. Naj tedaj vsak pazi, da ne bo prevarjen; po cvenku se ponarejeni denar lahko spozna.

Ljubljanski Zvon, nov leposloven i znanstven list bode od novega leta naprej v Ljubljani izhajal. Kakor poroča *«Slov. Narod»*, bode se tiskal v narodnej tiskarni in zagotovilo mu je pomoč uže 28 pisateljev, mej temi najznanejša slovenska imena; obeča se mu tudi mnogo materialne podpore.

Bratovščina hrv. ljudi v Kastvu v Istri, kakor vidimo iz izvestja letošnjega glavnega zbora, ima 3139 gld. skupnega premoženja, ubogim dijakom je podelila leta 1875 gld. 150, l. 1876 gld. 150, l. 1877 gld. 210, l. 1878 gld. 260, l. 1879 gld. 235, l. 1880 gld. 285, tedaj skupaj 1290 gld. Iz omenjenega izvestja se dalje vidi, da odbor marljivo i dobro gospodari; glavna skupščina je bila z vsem zadovoljna ter je to priznala s tem, da je odbor soglasno še za prihodnjo dobo potrdila; v tem odboru so gg. Vekoslav Vlah, načelnik, Matija Brusic, Vinko Zamljč, Josip Janc, Ernest Jelušič, Juraj Premuda in Anton Puž. Mi želimo temu dobrodelnemu društvu sijajen vspeh i živo priporočamo vsem le nekoliko premožnim Istranom, naj stopijo v to društvo; obilni pristop bo deželi donasal tudi obilo koristi.

Višji častniki v dejanski službi in v pokoji:

feldzeugmeister je v dejanski službi 11 v pokoji 15;
feldmaršal-lajtenantov je v dejanski službi 58, v pokoji 91;
general-majorjev je v dejanski službi 111, v pokoji 176;
polkovnikov je v dejanski službi 268 v pokoji 460;
oberst-lajtenantov je v dejanski službi 299, v pokoji 390;
majorjev je v dejanski službi 583, v pokoji 763
stotnikov je v dejanski službi 3248, v pokoji 4010.

To kaže, da je tudi mej vojaštvom še marsikaj popraviti, ker nikakor ne moremo verovati, da bi toliko vpokojnikov bilo nesposobnih za službo. Tisti časi morajo popolnoma nehati, da se častnik ali uradnik v pokoj dene, da družemu, *«čehidel nesposobnišemu»* prostor naredi; to zahteva pravica in davkoplačevalci Z nepotrebnim vpokojevanjem se pa tudi dela krivica i ruši morala mej častniki in uradniki.

Ljubljanski mestni zbor še zadnje dni svojega ustavoverskega življenja ne more zatajevati sovraštva do narodnih mož. Ko se je namreč ljubljanski mestni zastop ponemčuril, vzel je narodnjaku g. Svetcu tajniško službo ter mu, ker je po postavi moral, določil 300 gld. letne pokojnine. Zdej bi mu pa rad še to vzel, i ker to po ravnem potu ne gre, poprijel se je zvijače; kliče namreč g. Svetca, naj zopet prevzame tajniško službo, češ, tega on ne bo hotel storiti i potem se mu lahko reče: Ti nisi hotel službe vzeti, tedaj si se je sam odpovedal, zato pa po postavi nemaš pravice do pokojnine, blagajnici se je tedaj ukazalo, naj ti jo ustavi. — Komu se tako počenjanje ne studi?

Odbor za slovenske nemški slovar, kakor poroča *«Slov. Narod»*, ima vsako soboto shod. Iz knjig in časnikov vzeto gradivo sega le do leta 1873. Te izpiske je dovršil neutrudljivi rajnik Caf, za njim pa tega dela nobeden ni nadaljeval, zato treba iz vseh knjig i časnikov zadnjih 8 let še tvarino dopolniti. Tu je še obilo dela i dokler se to ne dovrši, ne bo mogel začeti slovník izhajati. *«Nar.»* meni, da se v enem letu to dožene. Bog daj! Hrepenenje po slovensko-nemškem slovníku je občno i to dosti priča, da je zelo potreben.

Dunajski nemški studentje so se začeli rovarsko vesti. Imajo namreč na Dunaji studentje raznih narodnosti skupno društvo, imenovano: *«Wiener akademische Leschalle»*. V tem društvu so začeli Nemci slovenske svoje tovariše najprej s tem žaliti, da so branili slovenskim časopisom i knjigam v društvo, če tudi so se jim večidel brez plačila pošiljali. Slepo strankarstvo je začelo presegati vse dostojne meje. Sklenolo se je, naj se napraví veliko-nemški vseučilišni komers, pri katerem naj znani prusoljub Schönerer govori slavnostni govor. Rektorat pa prav nič ni storil, da bi vznemirjene duhove potolažil i nepostavnosti ubranil. I tako so gorkokrvi, nepremišljeni mladi Tevtoni res napravili demonstracijo, peli očitno *«Wacht am Rhein»* itd. Da slovenski studentje ne morejo več ostati v tacem društvu, to je nedvomljivo. Prav bi bilo, ako stopijo vsi v *«akademický spolek»*, tam bodo prijazno sprejeti, lepo i bratovsko se bo ž njimi ravnalo, ne pa surovo i zaničevalno, kakor se je to godilo v *«akademische Leschalle»*. — Če nemški vseučilišniki tako postopajo, kde je potem toliko hvalizana nemška kultura? Tak sad poganja iz semona, katero so sejali ustavoverci.

RAZNE STVARI.

Napredek v Bolgariji. Nij še dve leti, kar se je Bolgarija osvobodila turškega jarma i postala svobodna knježevina, a uže zdaj narod napreduje tako, da v kratkem času visoko dosepe. Osobito mnogo se dela za omiko. Zastopniki so ministerstvu za ta namen dovolili več, nego je samo zahtevalo; profesorji so tam boljše plačani od drugih uradnikov. V Sofiji se zida poslopje za gimnazijo i za žensko učiteljsko. Moško učiteljsko v Caribrodu se preustroja i novo napravlja v Silistriji. Za narodno knjižnico se je dovolilo 30.000 frankov; za podporo siromašnim narodnim šolam, katere morajo občine same vzdržavati, pa se je dovolilo 390.000 frankov.

Jajca in podgane. V necej kleti v Inomostu so zapazovali, da jaje zmanjkuje. Sumili so, da jih dekla krade, a ona je trdila, da je nedolžna in mnogo se je prizadevala, da bi tatú zasačila, ali dolgo zabadava. Ko je neko noč na preži bila, zapazila je podgano, ki je prišla iz kota, z sprednjima nogama prišla jajce, ter ga se zadnjima nekoliko odmaknola, kolikor so jej to

moči dopuščale. Potem je prišla druga podgana, z sprednjima nogama se oklenola jajca, to se ve, da se ni mogla več gibati, ker v tem stanu ni mogla rabiti sprednjih nog. Prvo podgana pa je svojo družico prišla za rep ter tako njo z jajcem vred — mirabile visu — ulekla v luknjo, iz katere ste prišli podgani. To tatvino so domači i tudi ptujci povabljeni ljudje večkrat opazovali.

Državni zajem z loterijo od leta 1860.

2. novembra so bile na Dunaju izžrebane te le številke in so dobile:

Serie	Štev.	Gold.	Serie	Štev.	Gold.
45	10	1000	10628	9	1000
465	14	1000	11813	19	5000
910	10	5000	12496	13	1000
1571	7	1000	12730	2	5000
1605	6	5000		8	10.000
1789	7	5000	12946	19	5000
2470	7	5000	13296	8	25.000
2519	12	1000	13695	19	1000
2585	8	1000	14465	5	1000
3052	11	1000		18	1000
4981	1	1000	14576	14	1000
	8	1000		19	1000
	20	1000	14978	20	1000
5577	13	1000	15173	16	1000
6079	17	5000	16037	15	5000
6141	1	1000	17190	16	1000
	6	1000	17314	1	5000
6393	16	1000		5	1000
6760	3	5000		19	1000
6776	16	1000	17560	1	5000
7390	19	1000	17850	20	5000
7609	3	300.000	17965	5	10.000
8240	5	1000	18750	2	1000
	11	50.000	19264	13	5000
10177	13	1000	19546	6	5000

Vse druge številke navedenih serij dobé 600 gl. če se obligacija glasi na 500 gl. in 120 gl. če se obligacija glasi na 100 gl.

Dobitke bode izplačevala c. k. glavna blagajnica za državni dolg od 1. februarja 1881 počenši.

Prvo prihodnje žrebanje serij bo 1. februarja 1881.

Tržno poročilo.

Trgovina je postala nekoliko živahnješa, ker dohajajo razni pridelki in tudi naroče za kolonijanske in drugo blagó. — Kakor se vidi, začela je vlada zdaj resno misliti na to, kako pomagati tržaški trgovini, dotična prašanja pretresuje zdaj nalašč v ta namen sestavljena komisija, ki nekda prav pridno dela in se je nadejati najboljšega uspeha. — Ako bode torej vlada dobro vršila to važno nalogo, smemo upati, da Trst ne samo ne propade, ampak da se celó vzdigne do največje veljave in trgovske mogočnosti.

Kava. — Trgovina v tem blagu postala je zdaj prav živabna, iz Amerike tudi dohajajo ugodna poročila, vsled česar so cene sopet nekoliko poskočile in utegnje se više postati. — Kava Rio velja denes od f. 66—84, zbrana celo do f. 87—88. Ceylon plant f. 108—136. Portoriceo f. 100—106. Java f. 93—98.

Olje. — v dobrem menjenju posebno fino namizno ker primanjkuje dobrega blaga. Jedilno ni drugo dalmatinsko je postalo nekaj ceneje, prav tako bombažno. — Denes velja fino namizno olje f. 55—70, jedilno in mazilno f. 35—41, bombažno f. 32—37.

Sadje — fige in opaša se prodajajo po trdnih in rastočih cenah, Elemé je postalo za malo ceneje, Sultanina pa vedno draža, ker lepega blaga pomanjkuje. Sultanina f. 32—42, Elemé f. 28—33, Cismé f. 28—30, Fige v vencih f. 19—20, v sodili f. 17—18, rozilí f. 12, mandlji f. 90—93.

Riž. — Cene tega blaga so nekoliko poskočile posebno pa italijanskega riža, ker je poskočil kurz italijanske valute; mogoče da postane to blagó še za par %, dražé. Denes velja ital. riž od f. 19—23.50.

Mast in špeh. — Iz Angleškega dohajajo poročila o vedno viših cenah tega blaga; tukaj pa je pomanjkanje v masti in špehu veliko, vsled česar so cene še vedno jako trdne in bi še poskočile, ako bi bile naroče močnejše. — Bancroft velja f. 62, Wilcox f. 61, špeh I. vrste f. 68—70, II. vrste f. 61—63.

Petrolije — uže več časa spreminja ceno v enem tednu po dvakrat; cene se vedar pomika od f. 14.50—15, kakor je več ali manj blaga na trgu. — Mi smo prav imeli, ko smo rekli, da pod f. 14, petrolij letos ne pade.

Domači pridelki. — V fízolu slaba kupčija, ker je malo prašanja iz inostranskega. Rudeč gre po f. 11.50, bohinec po f. 13, koks po f. 13.50—14. Maslo sopet za f. 2, ceneji, ker ga je došlo zadnji čas dosti na naš trg. Česplje iskane in se plačujejo domače po f. 15—16. Seno in slama v boljšem menjenju. Korun po f. 3.

Žito — Cene pšenice so sopet poskočile: Lepo ogrsko in domače blago stane f. 12.50—12.75. Koruza nekoliko ceneje, lepa podanovska stane f. 7. Oves f. 7.50—8, po kakovosti. Ječmen f. 7.50—8.75.

Dunajska Bors

dne 9. novembra.

Enotni drž. dolg v bankovcih	72 gld. 45 k.
Enotni državni dolg v srebru	73 » 35 »
Zlata renta	87 » 40 »
1860, državni zajem	131 » 10 »
Delnice narodne banke	821 » — »
Kreditne delnice	282 » 25 »
London 10 lir sterlin	117 » 45 »
Srebro	— » — »
Napoleononi	9 » 37 1/2 »
C. kr. cekini	5 » 62 »
100 državnih mark	58 » — »

CHIOCOCA LIKER
(Liquor Chiococae fortificans, 12-1)

znanstveno preiskan, potrjen in od strokovnjakov priporočen kakor izvrstno neškodljivo dietetično sredstvo posebno za naglo in prijetno oživiljanje

zbujenje in okrepljenje oslabiljene moči in okrepljenje živcev; njegova moč čudovito in dobrodejno oživlja in spodbuja. Tudi je prav dobro zdravilo pri slabem prebavljanju, želodnem kataru, krču, koliki, bluvanju, zgagi, driski, glavoboli, bledici in zlatenici, trganju, in zlatej žili. Vse te bolezni naglo in gotovo ozdravlja **Chiococa liker**, in s tem dosežejo tudi tisti, ki ga rabijo, visoko in krepko starost, zato bi ga morala vsaka hiša imeti. On je okusni od najboljših likerov. Brez števila pohval in priznanj od visocih osob imamo o izvrstnosti **Chiococa likera** ter jih radi vsacemu pokažemo. Cena butelje s postukom v šestih jezikih, kako se ima rabiti, 3 gld., za zavitek in postnino 20 kr.

Glavna naprava in zaloga: *D. C. Chioldi*, lekarnar »zum Schutzengel«, in zapriženi c. k. sodniški kemikar na Dunaju, Währing, Herren-gasse št. 26, kamor naj se vse pisмено naročbe pošiljajo. Podružna zaloga: v Trstu: Foraboschi, lekarna »al Camello«. Dobiva se tudi v vseh slovečih lekarnah doma in na ptujem.

Slovincem, ki hodijo v Trst in tržaškim narodnjakom.

GOSTILNICA
all
„Trattoria Adelsberg,“

nasproti kavane Bott, via Ghoga, vlastnina vrlega Slovenca, ima izvrstna vina, bela in črna, ter pivo ceneje od drugod. Kuhinja je na dobrem glasu; kosilo: juha, meso in prikuha se dobi za 20 kr. Postrežba je točna.

Svoji k svojim, zlasti v Trstu.

Tisoč in ena noč.

Pravljice iz jutrovih dežel.

Bolj kratkočasnih in mikavnih povesti ni kmalo, kakor **Tisoč in ena noč**; dokaz temu da so jih uže skoro vsi narodi v svojo literaturo sprejeli.

Vsak mesec izhajata dva snopiča v ličnem zavitku po 64 strani in eno podobno. Vse knjige bodo obsegale kakih 40 snopičev.

Cena snopiču 20 kr., po pošti 22 kr.

Abonira se pri založniku *J. Krajecu* v Novomestu, pa tudi po vseh bukvarnah.

Dobivajo se tudi 10-3

Spisi **Krištof Šmida**.

Dozdaj izšla 2 zvezka. Cena zvezku, posebno lično vezan 70, trdo 40, mehko 30 kr.

Naznanja se p. č. občinstvu, da je **G. A. AMORTH** svojo prodalnico strelnega prahu, dinamita itd. prestavil v

Rojan nasproti »Dodle Moreri« campagna Zigon N. 106.

Svojo zalogo ima tudi v Trstvu zbran vage g. G. Birti, via Canale N. 4. 2-2